

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Põllumajanduskindlustustoetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Põllumajanduskindlustustoetus” (edaspidi *määrus*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel ning on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013¹ artiklitega 36 ja 37.

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) programmiperiood 2014–2020, mille kaudu on Eestil EL-i liikmesriigina võimalik osaleda liidu maaelupoliitikas ja saada osa EL-i maaelu arengu toetuste eelarvest.

Maaelu arengu toetusi antakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*) alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 13. veebruari 2015. a rakendusotsusega, millega kiideti heaks Eesti maaelu arengu programmile Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) toetuse andmine. Meede 17 „Riskijuhtimine” lisati arengukavasse hiljem ja kiideti Euroopa Komisjoni poolt heaks 10. detsembril 2018 arengukava kolmanda muutmise raames.

Määrus kehtestab arengukava meetme 17 „Riskijuhtimine” tegevuse liigi 17.1 „Saagi, loomade ja taimede kindlustuse maksed” (edaspidi *meede 17.1*) raames antava põllumajanduskindlustustoetuse (edaspidi ka *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning korra.

Eestis on peamisteks põllumajandusriskideks saagi varieeruvus taimekasvatustes (eelkõige ilmastikuolude tõttu), loomataudide puhangud, põllumajandussektori jaoks oluliste tootmissisendite hinnatõusud (nt kütus, elekter, sööt, väetised jne) ja kokkuostuhindade langused, mis on eelkõige tingitud hindade langusest maailmaturul. Ilmastikust tingitud peamisteks põllumajandusriskideks on rahe, tugev tuul, torm, üleujutused ja temperatuuri kõikumised. Ebasoodsad ilmastikuolud, looma- või taimehaigused, kahjurite levik või äärmusliku keskkonnajuhtumi ilmnemine mõjutavad otseselt põllumajanduslikku esmatootmist toodangu mahu vähenemise, kvaliteedi halvenemise ning sellest tuleneva sissetuleku vähenemise kaudu. Seoses sellega on tõhus riskijuhtimine muutunud põllumajandustootjate jaoks üha olulisemaks.

Teadlikum riskide juhtimine (nt saagi kindlustamine) muudab kriisidele reageerimise kiiremaks. Eestis on põllumajanduskindlustustoetust rakendatud aastast 1999. Senini on seda võimalust kasutatud üksnes loomakasvatustes, kuna erinevatel põhjustel ükski kindlustusfirma põllukultuuride kindlustamist Eestis seni pakkunud ei ole. Põllumajandustootjate huvi ja nõudlus selle toote vastu on olnud väike, kuna enamik põllumajandustootjaid soovib ise valida, kuidas riske maandada. Vähesed huvi põhjuseks on ka senised toetuse tingimused.

2017. aasta väga ebasoodsate ilmastikuoludega saagikoristusperioodi järel otsustati koos põllumajandustootjate esindusorganisatsioonidega, et alates 2019. aastast rakendatakse põllumajanduskindlustustoetust arengukava meetmena.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (*EAFRD*) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548).

Seni rakendatud põllumajanduskindlustustoetus põhineb Euroopa Komisjoni riigiabi reeglitel (komisjoni määruse (EL) nr 702/2014² artikkel 28), mis sätestavad toetusmääraks 65% põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksetest ning tootmise vähenemise lävendiks 30%. Maaelu arengu toetuste reeglistikku muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/2393³. Uus reeglistik on kindlustustoetuse osas Euroopa Komisjoni riigiabi reeglitest paindlikum: muudatuse eesmärk on suurendada saagi, loomade ja taimede kindlustamist, mistõttu tõsteti toetusmäär 65%-lt kuni 70%-ni ja tootmise languse lävendit vähendati 30%-lt 20%-ni. Seega on arengukava tingimused paindlikumad, mis peaks eeldatavalt suurendama huvi kindlustamise vastu.

Maaelu arengu toetusena antav põllumajanduskindlustus on riskijuhtimise meede, mis hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 36 lõike 1 punkti a kohast saagi, loomade ja taimede kindlustamist eesmärgida aidata põllumajandustootjaid kõige levinumate riskidega toime tulla ja mille raames hüvitatakse 70% ulatuses põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksed. Toetust antakse üksnes selliste kindlustuslepingute puhul, millega on hõlmatud sellise kahju hüvitamine, mille on põhjustanud ebasoodsad ilmastikuolud, looma- või taimehaigused, kahjurite levik või keskkonnajuhtumist tulenev majanduslik kahju.

Eestis on põllukultuuride kasvatajaid u 9500, viljapuude, marjade ja puukoolides taimede kasvatajaid u 1300 ning loomakasvatajaid u 6900. Toetuse sihtrühmana nähakse eelkõige suuremaid teravilja ja rapsi-rüpsi kasvatajaid, aga ka aianduskultuuride ja muude põllukultuuride kasvatajaid. Siiani on huvi loomade kindlustamise vastu olnud väike (alla 10 taotlejat), kuid loodetavasti uus reeglistik suurendab seda. Põllumajanduse struktuuriuuringu 2016. aasta andmete kohaselt on u 1900 tootjat, kellel on maad üle 100 ha, ja 172 üle 300 veisega majapidamist ning 29 üle 2000 seaga majapidamist. Seega võiks toetuse suurematest põllumajandustootjatest sihtgrupp olla ligikaudu 2100 taotlejat.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeriumi põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo juhataja Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama büroo peaspetsialist Harry Pässe (625 6527, harry.passa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 15 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada meetme 17.1 raames antava toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord, toetuse saamise täpsemad nõuded, toetuse määr, taotlusele esitatavad

² Komisjoni määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/2393, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta, (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, ning (EL) nr 652/2014, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta (ELT L 350, 29.12.2017, lk 15–49).

nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse maksmise kord.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud täpsemad nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda ELÜPS-i § 12 lõike 1¹ tähenduses aktiivne põllumajandustootja (edaspidi *taotleja*). Viidatud sätte kohaselt on füüsiline või juriidiline isik või juriidilise isiku staatusega isikute ühendus, kes tegeleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013⁴ artikli 4 lõike 1 punktis c nimetatud põllumajandusliku tegevusega sama artikli punktis b nimetatud põllumajanduslikus majapidamises, aktiivne põllumajandustootja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 tähenduses. Lisatingimusi põllumajandustootja aktiivseks lugemiseks alates 2019. aastast ei ole.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2393 artikli 3 lõike 3 punkti d kohaselt võivad liikmesriigid otsustada lõpetada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 lõike 2 kohaldamise alates 2018. aastast või mõnest sellele järgnevast aastast. Eestis lõpetati viidatud määruse artikli 9 lõike 2 kohaldamine alates 2019. aastast. See tähendab, et artikli 9 lõikes 2 sätestatud nn välistavas loetellu kuulunud tegevusaladel (nt lennujaamade, veerajatiste, spordiväljakute haldamine) tegutsevate isikute puhul ei kontrollita enam nende aktiivseks põllumajandustootjaks olemist, vaid sellised isikud loetaksegi aktiivseks põllumajandustootjaks, ilma et nad peaksid seda eraldi tõendama.

Võttes arvesse, et põllumajanduskindlustustoetust saab taotleda saagi, loomade ja taimede kindlustamiseks, siis võib eeldada, et taotlejad on aktiivsed põllumajandustootjad.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt ei või taotlejal olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. ELÜPS-i § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ametil (edaspidi *PRIA*) õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal taotleja ja tema üle valitsevat mõju omavate ettevõtjate ning enne toetuse maksmist toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist. Kui taotlejal on maksuvõlad, ei ole õigustatud ka talle täiendavate avalike vahendite eraldamine. Samuti on maksevõimelisus üheks usaldusväärsuse näitajaks. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab, et taotleja peab täitma loomatauditõrje seaduses, söödaseaduses, taimekaitse seaduses, loomakaitse seaduses ja karistusseadustikus kehtestatud nõudeid.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14 tuginedes on välja toodud konkreetsed väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda taotleja tahtes või võimekuses korraldada oma tegevust toetatavas tegevusvaldkonnas õiguspäraselt. Välja toodud süüteo toimepannud taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670).

Valdavas enamuses puudutavad välja valitud süüteod otseselt põllumajandusliku esmatootmisega tegelemist. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi, sealhulgas EL-i vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes on täitnud põllumajandusliku esmatootmisega seotud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013⁵ artikli 58 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust;
- b) tagada tõhus kaitse pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib hoiatusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, tuvastada ja kõrvaldada eeskirjade eiramisi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see EL-i finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu § 2 lõige 4 kehtestab piirangud toetuse taotlemisele, kui sama kulu kohta on toetust saadud riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi.

Piirangu eesmärk on vältida topeltrahastamist erinevate arengukava alusel antavate toetuste või struktuurifondide vahenditest saadud abi või toetuste kaudu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 30 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 2 lõike 5 kohaselt ei saa taotleja toetust, kui taotleja suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot.

Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

PRIA kontrollib taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnu §-s 3 on sätestatud täpsemad tingimused toetatavale tegevusele.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt saab toetust taotleda üksnes selliste kindlustusmaksete hüvitamiseks, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklites 36 ja 37 sätestatud tingimustele.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607).

Arengukava kohaselt hüvitatakse kindlustumaksed üksnes juhul, kui kindlustatud esemeks on tera- või kaunvili, heinaseeme, õlikultuur, kartul, köögivili, puuvili, marjad, viljapuud, marjapõõsad, puukooliistandus, dekoratiivtaimed, veised, sead, lambad, kitsed, hobused (v.a võistlus- ja ratsahobused), kodulinnud või mesilaspere.

Määruses on võrreldes arengukavaga taimset päritolu kindlustatud esemed sõnastatud mõnevõrra täpsemalt järgides Komisjoni määrust (EÜ) nr 1200/2009, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1166/2008, mis käsitleb põllumajanduslike majapidamiste struktuuriuuringuid ja põllumajanduslike tootmismeetodite uuringut, loomühikute koefitsientide ja karakteristikute määratluste osas ja põllumajanduskultuuride loetelu⁶, kus on põllumajanduskultuurid jaotatud kultuurigruppidesse ning neid kultuure on täpsustatud. Kindlustatud esemeks võib taimede puhul kooskõlas määrusega (EL) nr 1305/2013 olla nii taim ise (põllul kasvav taimik, istutusmaterjal puukoolis, viljapuud või marjapõõsad istandikus) kui ka neilt taimedelt põllumajandustootja oodatav saak, mis kuulub järgnevasse põllumajanduskultuuride loetellu:

- 1) teraviljakultuur – kindlustatud esemeks on peamiselt oodatav viljasaak;
- 2) õli- ja kiukultuur – kindlustatud esemeks on samuti peamiselt oodatav saak;
- 3) söödakultuur – söödakultuuride all mõeldakse eelkõige heinataimi ja kindlustatud esemeks on peamiselt oodatav saak;
- 4) kartul;
- 5) köögiviljakultuur – kindlustatud esemeks on peamiselt oodatav viljasaak;
- 6) puuviljakultuur – hõlmab nii oodatavat saaki kui ka viljapuid;
- 7) marjakultuur – hõlmab nii oodatavat saaki kui marjapõõsaid;
- 10) dekoratiivkultuur – sinna hulka kuuluvad nii lilled kui ka ehistaimed ehk nii roht- kui ka puittaimed (kõik dekoratiivsel eesmärgil kasvatatavad puud ja põõsad, nagu näiteks elupuud, enelad jmt). Seega saavad kindlustuse esemeks olla ka puukoolides kasvatatavad puittaimed, mida kasvatatakse hiliseima ümberistutamise eesmärgiga.

Kas kindlustatud esemeks on taim ise või oodatav saak sõltub eeskätt sellest, kas tegemist on ühe- või mitmeaastase taimega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 37 kohaselt saab toetust taotleda kindlustumaksede hüvitamiseks järgmise riskide vastu:

- 1) ebasoodsad ilmastikuolud – nagu näiteks külm, torm, rahe, jää, tugev vihm või ränk pöud;
- 2) looma- või taimehaigus – Maailma Loomatervise Organisatsiooni koostatud loomahaiguste nimekirjas loetletud haigused või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 652/2014⁷ II lisas esitatud loomahaiguste nimekirjas nimetatud haigused;);
- 3) kahjurite levik;
- 4) keskkonnajuhtum – konkreetne reostus, saastumine või keskkonnakvaliteedi halvenemine, mis on seotud konkreetse sündmusega ja on piiratud geograafilise ulatusega, ent ei hõlma üldisi keskkonnohte, mis ei ole seotud konkreetse sündmusega, nagu kliimamuutus või õhusaaste;
- 5) nõukogu direktiivi 2000/29/EÜ⁸ kohaselt vastu võetud meede taimehaiguse või kahjuripuhangu likvideerimiseks või selle leviku piiramiseks – taimekahjurid on nõukogu direktiivi 2000/29/EÜ artikli 2 lõike 1 punktis e määratletud kahjulikud organismid, milleks on

⁶ Põllumajanduskultuuride loetelu 2019, mis on kättesaadav PRIA veebilehelt:

<http://www.pria.ee/docs/resources/12222.pdf?>

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 652/2014, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta ning muudetakse nõukogu direktiive 98/56/EÜ, 2000/29/EÜ ja 2008/90/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 882/2004 ja (EÜ) nr 396/2005, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/128/EÜ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 66/399/EMÜ, 76/894/EMÜ ja 2009/470/EÜ (ELT L 189, 27.06.2014, lk 1).

⁸ Nõukogu direktiiv 2000/29/EÜ taimedele või taimsetele saadustele kahjulike organismide ühendusse sissetoomise ja seal levimise vastu võetavate kaitsemeetmete kohta (EÜT L 169, 10.07.2000, lk 1–112).

kõik taimedele või taimsetele toodetele kahjulike taimede, loomade või patogeensete organismide liigid, tüved või genotüübi grupid.

Euroopa Komisjon on oma juhendmaterjalis „Measure 17 fiche „Risk Management“ (Articles 36-39a of Council Regulation (EU) No 1305/2013) (edaspidi *juhend*) meetme 17 kohta täiendavalt selgitanud, et mõiste „ebasoodsad ilmastikutingimused” kohta esitatud nimekiri ei ole ammendav, sest sõnastuse „nagu” puhul võivad määratluse alla kuuluda ka muud sündmused tingimusel, et neid saab samastada loodusõnnetustega. Juhendis on selgitatud, et näiteks üleujutustega ja loodusõnnetusega võrdsustatud ebasoodsad ilmastikuolud kujutavad endast mitme eri ilmastikuolu kombinatsiooni.

Mõiste „kahjurite levik” kohta on juhendis toodud, et põllukultuuride saagi puhul tähendab kahjurite levik taimede, loomade või patogeensete ainete mis tahes liigi, tüve või biotüübi esinemist, mis kahjustab taimi kasvu piirkonnas või asukohas. Võttes arvesse, milliste riske vastu saab toetuse abil kindlustada, siis on see toetus eelkõige suunatud kasvava põllukultuuri kaitseks, mis tähendab, et toetust ei saa taotleda koristatud või hoiustatud saagi kindlustamiseks.

Samuti hüvitatakse kindlustusmaksed üksnes siis, kui kindlustuslepingu tingimused näevad ette, et kahju hüvitamine rakendub juhul, kui kindlustatud esemest on kahjustunud vähemalt 20%.

Nimetatud tingimus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 37 lõikest 1, mille kohaselt antakse toetust üksnes selliste kindlustuslepingute puhul, millega on hõlmatud sellise kahju hüvitamine, mille on põhjustanud ebasoodsad ilmastikuolud või looma- või taimehaigus või kahjurite levik või keskkonnajuhtum, või nõukogu direktiivi 2000/29/EÜ kohaselt vastu võetud meede taimehaiguse või kahjuripuhangu likvideerimiseks või selle leviku piiramiseks, mille tõttu on kahjustunud rohkem kui 20% asjaomase põllumajandustootja keskmisest aastatoodangust kolme eelneva aasta jooksul või eelneva viieaastase perioodi kolme aasta keskmisest, välja arvatud kõige kõrgem ja kõige madalam näitaja.

Kindlustusleping ei pea katma toetuse saaja kogu abikõlblikku toodangut (sh loomi), vaid võib katta ka osa sellest, näiteks konkreetset põllumajanduskultuuri või loomaliiki.

Toodangu kadu võib olla seotud nii mahu (näiteks tonni hektari kohta, istikut hektari kohta) kui ka väärtuse (kvaliteedi) langusega. Näiteks juhul, kui eesmärk on saada toodangust teatud kogus kindla kvaliteedikategooriana, siis igasugune negatiivne kõrvalekalldumine neist kahest kriteeriumist kujutab endast majanduslikku kahju seda nii tootmismahu vähenemise kui ka toodangu väärtuse vähenemise näol. Sellest tulenevalt saab tekkinud kahju (20%) arvestada nii toodangu vähenemise kui ka kvaliteedi languse kumulatiivse mõjuna. Kindlustusandja ja kindlustusvõtja lepivad omavahel kokku riskide parameetrites (näiteks sademete hulk või õhutemperatuurid teatud perioodil).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 37 lõike 2 kohaselt peab ebasoodsate ilmastikuolude või looma- või taimehaiguse või kahjurite leviku või keskkonnajuhtumi esinemist ametlikult kinnitama asjaomase liikmesriigi pädev asutus. Saaki mõjutavate ebasoodsate ilmastikuolude või keskkonnajuhtumite (nt üleujutused) esinemise kohta saab kindlustusandja hinnangu Riigi Ilmateenistusest. Looma- või taimehaiguse või kahjurite leviku ilmnemisel annab hinnangu selleks asjaomane pädev asutus, milleks on loomadega seotud taudide puhul loomatauditõrje seaduse kohaselt Veterinaar- ja Toiduamet ning taimekahjustaja avastamise puhul taimekaitseseaduse kohaselt Põllumajandusamet.

Loomade kindlustamiseks sõlmitav kindlustusleping peab hõlmama sellise kahju hüvitamist, mille tõttu on loomad hukkunud või haigestunud Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni

koostatud loetelus või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 652/2014 lisas II märgitud haiguste tõttu.

Eelnõu § 3 lõikes 2 sätestatakse, et kindlustusleping ei või olla sõlmitud enne toetuse taotluse esitamist ja kindlustusperiood ei või olla pikem kui 12 kalendrikuud.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁹ artikli 65 punkti 6 kohaselt ei valita tegevusi Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetuse saamiseks juhul, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui korraldusasutusele on esitatud programmi alusel rahastamistaotlus, olenemata sellest, kas toetusesaaja on kõik asjassepuutuvad maksed ära teinud või mitte. Kindlustuslepingu sõlmimine on tegevus, mis kujutab endast viidatud normi tähenduses tegevuse täielikku elluviimist.

Kindlustusperioodi pikkuseks kehtestatakse kuni 12 kalendrikuud, arvestades, et ELÜPS-i § 66 alusel otsustatakse konkreetse toetuse andmine ja selle eelarve eelarveaastapõhiselt. Ka tavapärane kindlustusperiood on üks aasta. Kindlustusperiood võib alata juba taotluse esitamisele järgnevast päevast ja selle pikkus on kuni üks aasta arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu § 4 kohaselt võib kindlustuslepingu sõlmida Eestis kindlustustegevuseks õigust omava kindlustusandjaga.

Kindlustustegevuse seaduse (edaspidi *KindlITS*) § 2 kohaselt on kindlustusandjaks äriühing, kelle peamine ja püsiv tegevus on kindlustustegevus. KindlITS § 36 lõike 1 kohaselt võib välisriigi kindlustusandja Eestis kindlustustegevusega tegelemiseks asutada filiaali või tegeleda piiriülese kindlustustegevusega üksnes isik, kellel on selleks õigus tulenevalt selle riigi õigusaktidest, kus ta on asutatud ning kus talle on antud õigus tegeleda kindlustustegevusega. KindlITS § 36 lõike 3 kohaselt peab Eestis kindlustustegevusega tegeledes välisriigi kindlustusandja järgima käesoleva seadusega ja selle alusel kindlustustegevusele kehtestatud nõudeid, samuti muid Eesti seadustest tulenevaid nõudeid Eestis teenuste osutamiseks. Võlaõigusseaduse (edaspidi *VÕS*) § 422 lõike 1 järgi on kindlustusandja kindlustuslepingu subjekt, kes peab kindlustusjuhtumi toimumisel hüvitama kindlustusjuhtumi tõttu tekkinud kahju või maksuma kokkulepitud ühekordselt või osadena või täitma lepingu muul kokkulepitud viisil.

Eelnõu § 5 kohaselt hüvitatakse toetusega kuni 70% kindlustusperioodil tasutud kindlustusmaksetest. Hüvitatakse üksnes kindlustusmaksed, mitte muud kindlustusvõtja poolt koos kindlustusmaksetega maksmisele kuuluvad muud tasud.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 36 lõike 3 punkti c kohaselt on käibemaks abikõlblik ainult juhul, kui see ei ole riigi käibemaksuõiguse alusel tagasi nõutav. Käibemaksuseaduse § 16 (maksuvaba käive) lõike 2 punkti 1 kohaselt ei maksustata käibemaksuga kindlustusteenust, sealhulgas edasikindlustus- ja kindlustusvahendusteenust.

Kindlustusmakse toetuse maksimaalne määr on toodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas, mille kohaselt on saagi, loomade ja taimede kindlustamise puhul maksimaalne määr kuni 70% kindlustusmaksest. Toetatav kindlustusmakse suurus sõltub kindlustusandja ja kindlustusvõtja vahel sõlmitud lepingu tingimustest, kuid järgida tuleb kulude mõistlikkuse printsiipi. Kahju tekkimisel võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

(EL) nr 1305/2013 artikli 37 lõike 4 kohaselt hüvitada kahjude korvamisega seotud kogukulud ja isikule ei tohi seada lisanõudmisi ega tingimusi tulevase tootmise liigi ega mahu suhtes.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Avalduse ja selles esitatud andmeid tõendavate dokumentide esitamise tähtaja kuulutab välja PRIA, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja PRIA veebilehel. Taotlusi võetakse vastu üksnes PRIA e-teenuse keskkonna kaudu. Toetuse saamiseks esitab taotleja PRIA e-teenuse keskkonna kaudu avalduse ja selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid. Avaldust ja sellega koos esitatud dokumente käsitletakse taotlusena, mis peab sisaldama haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 14 lõikes 3 sätestatud elemente ning eelnõu §-s 7 sätestatud andmeid ja kindlustuspakkumuse.

Dokumendid esitatakse originaaldokumentidena, kui määruses ei ole ette nähtud dokumendi ärakirja esitamist.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud sisunõuded avalduses esitatavate andmete kohta. Avaldus peab sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha toetuse saamiseks vajalikele tingimustele vastavuse.

Eelnõu § 7 lõike 1 punktide 3–5 kohaselt peab taotleja esitama andmed selle kohta, kas ta on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja ning kui palju tal on töötajaid. Kui taotleja kuulub kontserni, siis peab ta esitama andmed ka kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta. Nimetatud andmed on vajalikud taotleja suuruse määramisel, mis on aluseks taotlejate paremusjärjestuse moodustamiseks hindamise tulemusel. Ettevõtja suuruse määramisel võetakse aluseks komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003¹⁰. Ettevõtja suurusgrupi määratlemisel on üldjuhul aluseks äriregistrist kättesaadavad majandusaasta aruanded.

Nimetatud soovitus kohaselt kuuluvad mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi koos *VKE*) kategooriasse ettevõtjad, kellel on vähem kui 250 töötajat ja kelle aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. VKE-de kategoorias loetakse väikesteks need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja kelle aastakäive või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot. Mikroettevõtjateks loetakse need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja kelle aastakäive või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot. Täpsemad tingimused ettevõtja suuruse kindlakstegemiseks on sätestatud ülalnimetatud soovitus.

Avalduses esitatud andmed peavad olema täielikud ja õiged. ELÜPS-i § 79 lõike 4 punkti 3 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui taotluses on esitatud valeandmeid või kui taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil.

Toetatava tegevuse ehk sõlmitava kindlustuslepingu nõuetekohasuse ning taotletava toetuse suuruse kindlaksmääramiseks peab taotleja esitama kindlustuspakkumuse. See tähendab, et taotleja peab enne taotluse esitamist leidma asjakohase kindlustusandja ja arutama läbi võimaliku kindlustuslepingu sisu. VÕS § 440 lõike 1 esimese lause kohaselt peab kindlustusvõtja lepingu sõlmimisel teatama kindlustusandjale kõigist talle teada olevatest asjaoludest, millel on nende olemusest tulenevalt mõju kindlustusandja otsusele leping sõlmida või teha seda kokkulepitud tingimustel (olulised asjaolud). Eelkõige tuleb kokku leppida lepingu punktides, mis mõjutavad võimalikku kindlustushüvitise ja toetava kindlustusmakse aluseks olevaid tingimusi. Kindlustuspakkumus peab sisaldama andmeid ja tingimusi, millest

¹⁰ Komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003, mis käsitleb mikroettevõtete ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36–41).

nähtub toetatava kindlustusmakse vastavus määruhes kehtestatud tingimustele. Samuti peab nimetatud pakkumusest selguma ka kindlustusmakse suurus.

Lõikes 2 on välja toodud, millist teavet peab kindlustuspakkumus sisaldama. Kindlustuspakkumuse peab sisaldama Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 37 (risk ning tootmise vähenemise lävend 20%) kindlustuslepingule sätestatud tingimusi.

Eelnõu §-des 8 ja 9 on selgitatud taotluse vastuvõtmise ja kontrollimise protseduuri. PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetuse vastavust EL-i õigusaktides, ELÜPS-is, arengukavas ja määruhes sätestatud nõuetele. PRIA kontrollib taotluse, taotleja ja toetatava kindlustusmakse vastavust toetuse saamise nõuetele esitatud taotluse ja muude dokumentide ning nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide ja andmekogude alusel ning kohapealse kontrolli käigus. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Taotleja ja taotlus vastavad nõuetele, kui kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, ei esine ELÜPS-i § 79 lõikes 4 nimetatud asjaolusid ning on täidetud kõik määruhes sätestatud nõuded.

Taotlus vastab nõuetele, kui taotleja, taotlus ja sõlmitav kindlustusleping vastavad EL-i õigusaktides, ELÜPS-is, arengukavas ja määruhes sätestatud nõuetele.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 kohaselt ei tohi anda toetusi isikutele, kelle puhul on tehtud kindlaks, et nad on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuste andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele. Ülejäänud EL-i õigusest otseselt mittetulevate taotluse rahuldamata jätmise aluste puhul on tegemist tavapäraselt kasutatavate alustega.

Kui taotluses esinevad puudused ja muud ilmsed ebatäpsused, määrab PRIA HMS-i kohaselt tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui puudus kõrvaldatakse määratud tähtajaks, loetakse taotlus tähtajaks tähtaegselt esitatuks. Kui puudust ei kõrvaldata tähtajaks, võib PRIA jätta taotluse läbi vaatamata.

HMS-i § 15 lõike 1 kohaselt on haldusorgan kohustatud talle esitatud taotluse vastu võtma sõltumata selle puudustest, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. HMS-i § 15 lõike 2 kohaselt määrab haldusorgan puuduste kõrvaldamise tähtaja, kui taotluses ei ole esitatud nõutud andmeid või dokumente või kui taotluses on muid puudusi. Taotluse läbi vaatamata jätmise alused on sätestatud HMS-i § 14 lõikes 6. Puuduste kõrvaldamiseks võimaluse andmisel peab PRIA arvestama ka komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014¹¹ artiklis 4 sätestatut.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, kas kõik võrreldavad andmed, sealhulgas analüüsitavad finantsmajanduslikud andmed ja nende omavahelised seosed, seda samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik eelnõus sätestatud nõuded. Kui taotleja ja taotluse nõuetekohasuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja või taotlus ei vasta vähemalt ühele toetuse saamiseks esitatud nõudele, taotluses on esitatud valeandmeid või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil,

¹¹ Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

taotleja ei võimalda kontrollida taotluse nõuetekohasust või taotleja ei ole puuduste kõrvaldamiseks määratud tähtaja jooksul puudusi kõrvaldanud, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu §-s 10 on sätestatud taotluste hindamise kriteeriumid ja hindamise kord.

ELÜPS-i § 77 lõike 1 kohaselt hinnatakse nõuetele vastavaid taotlusi toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel. PRIA hindab taotlusi eelnõu § 10 lõikes 1 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel.

Arvestades väiksemate põllumajandustootjate suuremat haavatust ebasoodsatest ilmastikuoludest, looma- või taimahaigustest, kahjurite levikust või keskkonnajuhtumist tuleneva majandusliku kahju korral antakse neile rohkem hindepunkte ja seeläbi on nad toetuse saamiseks eelistatud. Üldjuhul loetakse mikroettevõtjate hulka ka füüsiline isik ja füüsilisest isikust ettevõtja.

PRIA moodustab hindamistulemuste põhjal taotluste paremusjärjestused üksnes juhul, kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid.

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused.

Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks rohkem hindepunkte saanud taotlus. Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse selle taotleja taotlust, kes taotleb toetust suurema kindlustusmakse hüvitamiseks. Suurema kindlustusmakse puhul võib eeldada, et taotleja soovib kindlustatavat eset kindlustada suuremas mahus.

Eelnõu §-s 11 on sätestatud taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise kord.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa rahastamise eelarvet ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 11 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab rahastamise eelarve, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 79 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 11 lõike 3 kohaselt vastab taotlus nõuetele, kui taotleja, taotlus ja sõlmitav kindlustusleping vastavad asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 11 lõigete 4 ja 5 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse või ELÜPS-i § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse 30 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Toetuse saamiseks peab saaja kindlustuslepingu sõlmima ja selle alusel kindlustusmaksed tasuma mitte varem kui taotluse esitamisele järgnevalt päeval kuid hiljemalt ühe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Ka kindlustusmaksed tasumist tõendavad dokumendid koos maksetaotlusega tuleb esitada hiljemalt ühe aasta jooksul. Kindlusperioodi lõpuni peab taotlema täitma lõikes 2 toodud kohustusi: tagama toetuse maksmise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasuse ja toetatava tegevuse nõuetele vastavuse ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi. Oluline on, et toetuse saaja eristab toetusega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 59 kohaselt lükatakse toetuse või maksetaotlus tagasi, kui toetusesaaja või tema esindaja takistab kohapealse kontrolli tegemist, välja arvatud vääramatul põhjal või erandlike asjaolude korral.

Samuti on toetuse saaja kohustatud teavitama PRIA-t taotluses esitatud andmete muutumisest või kindlustuslepingu tingimuste muudatustest. Nimetatud kohustuse sätestamisega tagatakse, et toetusraha kasutatakse sihipäraselt.

ELÜPS-i § 111 lõikes 1 on sätestatud, et kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas juhul, kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt, nõutakse toetusraha toetuse saajalt otseselt või täielikult tagasi.

Eelnõu § 13 kehtestab maksetaotluse ja kindlustuslepingu sõlmimist tõendavate dokumentide esitamise korra.

Toetuse väljamaksmiseks esitab toetuse saaja pärast kindlustuslepingu sõlmimist ja esimese osamakse tasumist PRIA-le PRIA e-teenuse keskkonna kaudu maksetaotluse koos kindlustuslepingu, kindlustuspoliisi ja maksegraafiku ärakirjadega ning kindlustusmaksed tasumist tõendava maksekorralduse ärakirja või väljatrüki või arvelduskonto väljavõtte.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 60 lõike 4 kohaselt tõendatakse toetuse saajate tehtud makseid arvete ja maksmist tõendavate dokumentidega. Kui seda ei ole võimalik teha, tõendatakse maksete tegemist samaväärse juriidilise jõuga dokumentidega.

Toetuse saaja võib kindlustusperioodi jooksul esitada kuni neli maksetaotlust, soovitatavalt sagedusega kord kvartalis.

Eelnõu §-s 14 on sätestatud toetuse maksmine ja toetuse maksmisest keeldumine.

PRIA teeb otsuse toetuse maksmise kohta sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik toetuse saaja arvelduskontole kanda ühe kuu jooksul arvates nõuetekohaste dokumentide saamise päevast. ELÜPS-i § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel tehakse toetuse maksmisest keeldumise otsus 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teada saamisest. ELÜPS-i § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse

kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklitest 63 ja 64 võib toetuse saaja nõuetele mittevastavuse või kohustuste täitmata jätmise korral määrata sektoripõhiste õigusaktidega halduskaristusi, milleks võib olla muu hulgas näiteks toetussumma vähendamine. On võimalik kohaldada ka toetuse maksmise peatamist, kui võib eeldada, et toetusesaaja mittevastavuse mõistliku aja jooksul kõrvaldab. Viidatud määruse artikli 64 lõike 2 kohaselt halduskaristust ei kohaldata, kui põllumajandusala sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumite, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuse põhjuseks on vääramatud jõud. Täpsem reeglistik seoses toetuse maksmise peatamisega on toodud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014¹² artiklis 36.

Toetuse väljamaksmiseks esitatakse maksetaotlus PRIA e-teenuse keskkonna kaudu.

Eelnõu § 15 sätestab dokumentide säilitamise korra, millest tulenevalt määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata. Nimetatud dokumente säilitab PRIA kuni 2032. aasta 31. detsembrini.

Kõige hilisem tähtajaline piirang investeeringu abikõlblike kulude katmiseks tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikest 2, mille kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetuse saajal ja need on tasutud ajavahemikus alates programmi komisjonile esitamise kuupäevast või 1. jaanuarist 2014 – olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem – kuni 31. detsembrini 2023. Nimetatud piirang tuleneb asjaolust, et abikõlblikud on vaid programmiperioodil tehtud kulud. Lisaks on kulud EAFRD-st toetuse saamiseks kõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase abi tegelikult välja ajavahemikus 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2023. Sellest tähtpäevast hakkab kulgema ka võimalike toetusraha tagasinõudmiste tähtaeg, mis on ligikaudu 10 aastat. Liikmesriikide kogemus näitab, et Euroopa Komisjoni viimane makse tavaliselt hilineb, ja seepärast sätestatakse dokumentide säilitamise lõpptähtpäevana 2032. aasta 31. detsember, mis peaks sisaldama ka väikese varu. Dokumentide säilitamise kohustus kohaldub toetuse andmisega seotud isikule.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013, komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014¹³, komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, komisjoni määrus (EÜ) nr 1200/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ning komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014.

Eelnõus nimetatud EL-i õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

¹² Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuste ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemidega seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.6.2014, lk 48–73).

¹³ Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68).

Toetuse sihtrühmaks on u 2100 taotlejat (sh u 1900 tootjat, kellel on üle 100 ha maad, ning u 200 suuremat veise- ja seakasvatajat).

Ebasoodsad ilmastikuolud, looma- või taimehaigused, kahjurite levik või äärmusliku keskkonnajuhtumi ilmnemine mõjutavad otseselt põllumajanduslikku esmatootmist toodangu mahu vähenemise, kvaliteedi halvenemise ning sellest tuleneva sissetuleku vähenemise kaudu. Määruse eesmärk on suurendada põllumajandustootjate panust tootmisriskitegurite vähendamisel, tagades seeläbi põllumajandusettevõtte stabiilsuse, ning vähendada tootmisriskidest tekkida võivat finantskahju.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust rahastatakse 85% ulatuses EAFRD-st ning 15% ulatuses Eesti riigi eelarvest. Meetme 17.1 kogueelarve on 2 miljonit eurot, millest EL-i osa on 85% ja Eesti riigi kaasfinantseering 15%.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le ja Eesti Kindlustusseltside Liidule. PRIA esitatud märkustega on eelnõus ja seletuskirjas arvestatud.

Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Ka Eesti Kindlustusseltside Liit esitas eelnõu kohta märkused. Esitatud märkustega on eelnõus arvestatud ja tehtud asjakohased täiendused. Esitatud märkused ja nendega arvestamine on toodud seletuskirja lisas.

(allkirjastatud digitaalselt)

Toomas Kevvai

Toiduohutuse ning teaduse ja arenduse asekancler
kancleri ülesannetes